

**ความต้องการการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาโภชนาการและโภชนบำบัดของผู้บริหารโรงพยาบาล**
**Education Needs of Master of Nursing Science in Nutrition and
Nutrition Therapy Program Among Hospital Administrators**

พัชราภรณ์ อารีย์ วท.ค.*	Patcharaporn Aree D.Sc.*
ประติมา ภัทโรวาสน์ Ph.D.***	Patima Bhuttarowas Ph.D.***
เทียมศร ทองสวัสดิ์ ก.ม.*	Tiamsorn Tongswas M.Ed.*
ทิพาพร วงศ์หงษ์กุล Ph.D.**	Tipaporn Wonghongkul Ph.D.**
ภัทรภรณ์ ทุงปันคำ Ph.D.**	Patraporn Tungpunkom Ph.D.**
ศรีพรรณ กันธวัง D.S.N.**	Seepan Kantawang D.S.N.**
ละออ ตันติศิริินทร์ ก.ม.*	La-aw Tantisirin M.Ed.*

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีและการศึกษา ตลอดจนการเจ็บป่วยและปัญหาทางด้านสุขภาพมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการศึกษาพยาบาลศาสตรต้องมีการปรับปรุงให้ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อที่จะสามารถให้บริการทางด้านพยาบาลได้ตามความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดของผู้บริหารโรงพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงพยาบาลจำนวน 150 ราย เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบหลายชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสาร หาความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลและโภชนาการจำนวน 5 ท่าน หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือเพื่อนำมาปรับภาษาและความถูกต้องของเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

- * รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- * Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
- ** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
- *** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- *** Instructor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

ผลการวิจัยมีดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งการปฏิบัติงานเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลและผู้บริหารทางการแพทย์จำนวน 43 ราย (ร้อยละ 28.7) มีแผนการใช้กำลังพยาบาลวิชาชีพที่มีวุฒิระดับปริญญาโทจำนวน 1 คนต่อปี ในปีการศึกษา 2547 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 76.0 มีความต้องการหรือสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโภชนาการและโภชนบำบัดโดยมีเหตุผลเพราะต้องการให้บุคลากรนำความรู้มาปรับปรุงการทำงาน (ร้อยละ 43.9) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.4 มีความสนใจและความต้องการแผนการศึกษาแบบแผน ข. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ (ภาคพิเศษ) และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 24.0 ไม่ต้องการหรือไม่สนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาหลักสูตรนี้ โดยให้เหตุผลเพราะไม่มีตำแหน่งหรืออัตราจ้าง (ร้อยละ 27.3) ซึ่งเท่ากับเหตุผลลักษณะงานใช้พยาบาลวิชาชีพที่จบปริญญาตรีก็เพียงพอ

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดต่อไป

คำสำคัญ : ความต้องการการศึกษา ผู้บริหารโรงพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโภชนาการและโภชนบำบัด

Abstract

Nowadays, illnesses and health-related problems have become more complex concurrent with changes and development of economics, technology, and education. Therefore, nursing education should be brought up to date so that the nursing service can serve the populations' ever-changing health care demands. The objective of this descriptive study was to investigate the needs of a master of nursing science program in nutrition and nutritional therapy from perspectives of hospital executive administrators. The samples of the study comprised of 150 hospital executive administrators were recruited into the study by using the multistage random sampling procedure. Instrument assessing the needs of a master of nursing science program in nutrition and nutritional therapy was questionnaire developed by the investigators from the literature review process. The questionnaire was reviewed by five experts in nursing or nutrition for content validity. The reliability of the questionnaire was also established. Data were analyzed by using descriptive statistics.

The results of this study revealed that 43 of hospital executive administrators (28.7%) planned to get one master-prepared professional nurse per year. In the academic year 2004, 76.0 percent of participants would encourage their professional nurses to enroll into this program. The main reason for such a support was the need of knowledge-based practice for improving the quality of service (43.9%). Approximately half of the participants in the group (54.4%) were interested in a plan B program with independent study. In contrast, some partici-

pants (24.0%) expressed the fact that they would not encourage professional nurses to enroll into this program. The reasons were no available position for master-prepared nurse in this specialty (27.3%) and the job could be managed by nurses with undergraduate degree (27.3%).

The findings of this study could be applied to develop the Master of Nursing Science in Nutrition and Nutrition Therapy.

Key words : Education Needs, Hospital administrators, Master of Nursing Science in Nutrition and Nutrition Therapy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยมีสภาพปัญหาทางโภชนาการที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ปัญหาการขาดสารอาหาร ปัญหาโภชนาการเกิน และปัญหาการได้รับสารพิษปะปนในอาหาร แม้ว่าปัญหาการขาดสารอาหารมีความชุกของโรคลดลงจากอดีต แต่ปัญหาโภชนาการเกินและปัญหาการได้รับสารพิษปะปนในอาหารมีความรุนแรงของโรคมามากยิ่งขึ้น (มาลิน ทรัพย์เจริญ, 2538; สมใจ วิชัยดิษฐ์ และ วศิชา จันทน์ศิริ, 2537; กระทรวง สาธารณสุข, 2544; แสงโสม สีนะวัฒน์ นิรมล คามาพงษ์ และนันทจิต บุญมงคล, 2544). ภาวะอ้วนเป็นปัญหาโภชนาการที่พบมากขึ้นและเป็นปัจจัยเสี่ยงของโรคที่สำคัญหลายโรคด้วยกัน เช่น โรคหัวใจ โรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน เป็นต้น ซึ่งจากรายงานลำดับสาเหตุการตายของคนไทยในปี พ.ศ. 2544 พบว่า โรคมะเร็งและโรคหัวใจเป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งและสองตามลำดับ (รายงานสถิติสาธารณสุข, 2544)

ปัญหาโภชนาการนี้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ปัจจัยทางด้านร่างกายและจิตสังคม ความรู้ทางโภชนาการ ภาวะสุขภาพ

ความเพียงพอของอาหารต่อการบริโภค ความเพียงพอและประสิทธิภาพของการบริการทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อในการบริโภคอาหาร การตลาด ความยากจน การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ การใช้สารเคมีในการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว ผลผลิต ขบวนการผลิตอาหาร การเก็บรักษาอาหาร การขนส่งอาหาร และการจำหน่ายอาหาร เป็นต้น (พัทยา สายหู, 2527 ; ชिरยุทธ์ กลิ่นสุคนธ์, 2534) ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรม การกินและสุขภาพของคนไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม (Aree, Tanphaichitr, Sutharangsri & Kavanagh, 2000) อันสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ตระหนักในแนวคิดการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพอย่างแท้จริง หรืออาจได้รับความรู้หรือข้อมูลดังกล่าวไม่เพียงพอ นอกจากนี้ปัญหาเหล่านี้ยังเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนมากกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก

การปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติซึ่งเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2543 มีเป้าหมายสำคัญ คือ การปฏิรูปด้านสุขภาพของสังคมไทยจากการตั้งรับเพื่อ

ซ่อมสุขภาพเสียมาสู่การรุกรานเพื่อสร้างสุขภาพดี (วิจิตร ศรีสุพรรณ และคณะ, 2545; สุดารัตน์ เกตุราพันธ์, 2545) การปฏิบัติงานในระบบสุขภาพที่ให้แก่ผู้ใช้บริการทั้งที่อยู่ในภาวะปกติ ภาวะเสี่ยง และภาวะที่มีปัญหาสุขภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรทางสุขภาพที่มีความรู้สึกซึ่งและมีความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง พยาบาลวิชาชีพเป็นบุคลากรในทีมสุขภาพที่มีความใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการมากที่สุด ทั้งในภาวะสุขภาพดีและภาวะเจ็บป่วย และมีบทบาทหน้าที่ภายใต้การปฏิรูประบบสุขภาพนี้ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการด้านสุขภาพให้ครอบคลุม 4 มิติ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของพยาบาลควรเน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคให้มากขึ้น

การส่งเสริมสุขภาพด้านอาหารและโภชนาการ เป็นงานหลักของการส่งเสริมสุขภาพ และในภาวะเจ็บป่วยการให้โภชนาบำบัดมีความสำคัญที่ต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการรักษาด้านอื่นๆ การพยาบาลด้านโภชนาบำบัดจะรวมถึงการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ป่วยให้ได้รับอาหารตามแผนการรักษา การให้คำแนะนำและคำปรึกษาด้านอาหารในการบำบัดโรคทั้งในขณะที่ผู้ป่วยได้รับการรักษาในโรงพยาบาลและกลับไปรักษาต่อที่บ้าน ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโภชนาการที่ซับซ้อนมากขึ้น มีความสามารถและมีความชำนาญในการให้การพยาบาลด้านโภชนาการอย่างลึกซึ้งทั้งในระดับการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในทุกๆระดับทั้งในระดับบุคคล

ครอบครัวและชุมชน ตลอดจนจนสามารถทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านโภชนาการได้มากขึ้น และสามารถนำความรู้จากการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ประคิน สุจฉายา และคณะ, 2543) การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนาการและโภชนาบำบัด เน้นการเตรียมบุคลากรทางการพยาบาลให้มีความรู้และความสามารถทางโภชนาการดังกล่าว รวมทั้งในปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรใดที่ให้การศึกษาด้านอาหารและโภชนาการโดยตรงสำหรับพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างโอกาสทางการศึกษาและมีความพร้อมในการจัดการศึกษา จึงขอเสนอเปิดหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโภชนาการและโภชนาบำบัด คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการ การศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนาบำบัดของผู้บริหารโรงพยาบาลเพื่อให้การศึกษานี้มีความเป็นไปได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพและประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโภชนาการและโภชนาบำบัดของผู้บริหารโรงพยาบาล

คำถามการวิจัย

ความต้องการพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดของผู้บริหารโรงพยาบาลเป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ประชากรเป็นผู้บริหารโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานทั้งในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงสาธารณสุขในระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งหลายชั้น (multi-stage sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลหรือผู้บริหารทางการแพทย์จำนวน 150 คน (Krejcie & Morgan, 1970) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิดและปลายปิด การควบคุมคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของภาษา และความชัดเจนในเนื้อหา การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับผู้บริหารทางการแพทย์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 89.3 มีอายุระหว่าง 40 ถึง 49 ปี ร้อยละ 35.3 และมีอายุเฉลี่ย 43.69 ปี (SD = 8.48) มีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีร้อยละ 78.7 สำเร็จการศึกษามากกว่า 15 ปีร้อยละ 52.0 ปฏิบัติงานมานานเฉลี่ย 20.95 ปี (SD = 8.54) และมีช่วงเวลาปฏิบัติงานระหว่าง 1 ถึง 38 ปี กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลชุมชนร้อยละ 66.0 และมีตำแหน่งการปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารทางการแพทย์ร้อยละ 94.7 และเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลร้อยละ 5.3 (ตารางที่ 1)

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 43 ราย มีแผนการใช้กำลังพยาบาลวิชาชีพที่มีวุฒิระดับปริญญาโทจำนวน 1 คนต่อปี ในปีการศึกษา 2547 (ตารางที่ 2) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 76.0 มีความต้องการ หรือสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัด (ตารางที่ 3) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการหรือสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดโดยมีเหตุผลเพราะต้องการให้บุคลากรนำความรู้มาปรับปรุงการทำงาน ร้อยละ 43.9 (ตารางที่ 4) และมีความสนใจและความต้องการให้คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดสอนแผน ข.
การศึกษาชั้นคว่ำแบบอิสระ (ภาคพิเศษ)
ร้อยละ 54.4 (ตารางที่ 5)

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่ต้องการหรือ
สนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาหลักสูตร

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการ
และโภชนบำบัดโดยให้เหตุผลว่าไม่มีตำแหน่ง/
อัตราจ้าง (ร้อยละ 27.3) ซึ่งเท่ากับเหตุผล
ลักษณะงานซึ่งใช้พยาบาลวิชาชีพที่จบปริญญาตรี
ก็เพียงพอแล้ว (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติงาน

ข้อมูลการปฏิบัติงาน	จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
ประเภทของโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงาน		
โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย	14	9.3
โรงพยาบาลศูนย์	14	9.3
โรงพยาบาลจังหวัด	23	15.4
โรงพยาบาลชุมชน	99	66.0
ตำแหน่งการปฏิบัติงาน		
ผู้อำนวยการโรงพยาบาล	8	5.3
ผู้บริหารทางการพยาบาล	142	94.7

ตารางที่ 2

จำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปีการศึกษาและแผนการใช้กำลังพยาบาลวิชาชีพที่มีวุฒิระดับ
ปริญญาโท

ปีการศึกษา	แผนการใช้กำลัง (คน/ปี)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
ปีการศึกษา 2547	43	6	5	4	1	0	0	0
ปีการศึกษา 2548	33	6	4	3	1	2	0	0
ปีการศึกษา 2549	34	6	6	0	0	1	0	0
ปีการศึกษา 2550	24	7	5	1	0	0	1	1
ปีการศึกษา 2551	29	7	5	1	0	0	0	1

ตารางที่ 3

จำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการหรือสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาระดับปริญญาโทสาขาโภชนาการและโภชนบำบัด

ความต้องการ	จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
ต้องการ	114	76.0
ไม่ต้องการ	36	24.0

ตารางที่ 4

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการหรือสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาระดับปริญญาโทสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดจำแนกตามเหตุผล *

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการให้บุคลากรนำความรู้มาปรับปรุงการทำงาน	76	43.9
หลักสูตรน่าสนใจ	43	24.8
ขาดแคลนบุคลากรระดับนี้	41	23.7
พยาบาลวิชาชีพยังขาดความรู้ด้านโภชนาการและโภชนบำบัด ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพราะงานด้านนี้มีส่วนสนับสนุนการรักษา ผู้ป่วยอย่างมาก	5	2.9
ถ้ามีการศึกษาเพิ่มเติมคาดว่าจะสามารถช่วยให้การพยาบาลดีขึ้น	4	2.3
โรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพเรื่องการบริโภคมีแนวโน้มสูง ควรมีสหวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วย	2	1.2
น่าสนใจแต่นโยบายของโรงพยาบาลสนับสนุนเฉพาะภาคพิเศษ	1	0.6
หน่วยงานโภชนาการยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการพัฒนา งาน	1	0.6

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 5

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจและความต้องการให้คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เปิดสอนแผนการศึกษาต่างๆ

แผนการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
แผน ก. ทำวิทยานิพนธ์ (ภาคปกติ)	24	21.0
แผน ข. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ (ภาคพิเศษ)	62	54.4
ทั้งแผน ก และแผน ข	28	24.6
รวม	114	100

ตารางที่ 6

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการหรือไม่สนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัด *

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีตำแหน่ง/อัตราจ้าง	30	27.3
ลักษณะงานใช้พยาบาลวิชาชีพที่จบปริญญาตรีก็เพียงพอ	30	27.3
ลักษณะงานใช้พยาบาลวิชาชีพที่จบปริญญาโทสาขาอื่นก็เพียงพอ	16	14.5
มีนักโภชนาการรับผิดชอบอยู่แล้ว	8	7.3
ไม่ต้องการสาขานี้ ต้องการในสาขาการพยาบาลโดยตรงมากกว่า โดยเฉพาะสาขาหลัก	5	4.6
นโยบายผู้บริหารงานไม่สนับสนุนสาขานี้ ไม่มีโควตาให้เรียนและศึกษาต่อ	5	4.6
หลักสูตรไม่น่าสนใจ	4	3.6
ไม่จำเป็นต้องใช้พยาบาลระดับปริญญาโทด้านโภชนาการโดยตรงอาจมีแค่การฝึกอบรมระยะสั้น 3 เดือน การปฏิบัติใช้แค่ชั้นปฐมภูมิ	4	3.6
โรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพเรื่องการบริโภคมีแนวโน้มสูงควรมีสหวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วย	2	1.8
ยังไม่แน่ใจเพราะยังไม่ทราบรายละเอียดหลักสูตร	2	1.8
นำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้น้อย ไม่ก้าวหน้าในสาขาวิชาชีพ	2	1.8
ต้องการส่งเสริมพยาบาลให้จบปริญญาตรีก่อนและสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดไม่มีโปรแกรม APN	1	0.9
ไม่ตรงกับสายงานที่ปฏิบัติงานปัจจุบัน	1	0.9

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาความต้องการหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดในผู้บริหารโรงพยาบาล ผู้วิจัยอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารอันประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงพยาบาล 8 รายและผู้บริหารทางการพยาบาล 142 ราย (ตารางที่ 1) กลุ่มตัวอย่างวางแผนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาต่อระดับปริญญาโทโดยไม่ได้กำหนดสาขาวิชาไว้ในแต่ละปีการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2551 จำนวน 1 คน/ปี โดยในปีการศึกษา 2547 มีผู้บริหารจำนวน 43 รายที่มีแผนการให้พยาบาลวิชาชีพลาศึกษาต่อได้ และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ได้สังเกตเห็นความสำคัญของหลักสูตรนี้โดยกลุ่มตัวอย่างสามในสี่หรือร้อยละ 76.0 มีความต้องการ หรือสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัด (ตารางที่ 3) โดยร้อยละ 43.9 มีเหตุผลคือต้องการให้บุคลากร หรือพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้เฉพาะทางด้านโภชนาการนำความรู้มาปรับปรุงการทำงาน (ตารางที่ 4) เหตุผลรองลงมาคือ หลักสูตรน่าสนใจร้อยละ 24.8 และขาดแคลนบุคลากรพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้เฉพาะทางด้านโภชนาการร้อยละ 23.7 การที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความประสงค์ดังกล่าวอาจเป็นเพราะการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติได้เน้นการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคมากกว่าการซ่อมสุขภาพหรือการรักษาพยาบาล โดยปัจจัยด้านโภชนาการเป็น

องค์ประกอบที่สำคัญของแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพ (Pender, 1996) และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารก็สามารถป้องกันการเกิดโรคต่างๆ ได้ เช่น การควบคุมอาหารไขมันช่วยลดการเกิดโรคหัวใจขาดเลือดได้ เป็นต้น

พยาบาลวิชาชีพเป็นบุคลากรที่มีสุขภาพที่มีบทบาทสำคัญยิ่งและมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการสร้างเสริมภาวะโภชนาการของประชาชนรวมทั้งการให้คำแนะนำและคำปรึกษาด้านอาหารและโภชนาการแก่ผู้ป่วย เพื่อป้องกันการเกิดโรคที่มีอันตรายถึงชีวิตและทำให้สูญเสียเงินทองของประเทศเป็นอันมาก พร้อมกันนี้พยาบาลวิชาชีพที่จบหลักสูตรนี้ยังสามารถให้การดูแลรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยได้ตามบทบาทหน้าที่อีกด้วย จึงทำให้การปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงแผนการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสนใจและความต้องการให้พยาบาลวิชาชีพเข้าศึกษาหรือให้คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดสอนแผน ข. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ (ภาคพิเศษ) ร้อยละ 54.4 (ตารางที่ 5) อาจเป็นเพราะจากการดำเนินโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (โครงการ 30 บาท) ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องใช้กำลังพยาบาลบุคลากรที่มีสุขภาพเป็นจำนวนมาก จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างจำนวนกึ่งหนึ่งสนับสนุนแผนการศึกษานี้ ซึ่งพยาบาลวิชาชีพที่เรียนต่อหลักสูตรนี้จะใช้เวลาในวันหยุดหรือนอกเวลาราชการสำหรับการเรียนเท่านั้นจึงทำให้พยาบาลวิชาชีพยังสามารถปฏิบัติงานในวันราชการ

ได้ตามปกติ

อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 24.0 ที่ไม่ต้องการหรือสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัด (ตารางที่ 3) โดยมีเหตุผลคือ ไม่มีตำแหน่ง/อัตราจ้างงาน ร้อยละ 27.3 และลักษณะงานใช้พยาบาลวิชาชีพที่จบปริญญาตรีก็เพียงพอร้อยละ 27.3 (ตารางที่ 6) การที่กลุ่มตัวอย่างไม่สนับสนุนอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ในการดูแลสุขภาพของประชาชนในปัจจุบัน ดังนั้นจึงมีความเห็นว่ามีไม่มีความจำเป็นในการเพิ่มตำแหน่งหรืออัตราจ้างพยาบาลวิชาชีพที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัด ซึ่งพยาบาลวิชาชีพที่จบการศึกษาชั้นนี้นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านโภชนาการตามปัญหาหรือโรคต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนมากกว่าในอดีตได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังสามารถพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานโดยกระบวนการวิจัยได้ด้วย ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพที่จบการ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2544). ปัญหาโภชนาการในประเทศไทย. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.anamai.moph.go.th/fatsheet/nutri>.

ศึกษาระดับปริญญาโทสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดนี้ จึงมีความสามารถมากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลที่จบจากสถาบันที่ไม่มีการเปิดสอนกระบวนการวิชาโภชนาการโดยตรง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัด และในการจัดการเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับอาหารและโภชนาการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ประเมินผลหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัด ทั้งในผู้ใช้ผลผลิต บัณฑิต และผู้ใช้บริการ
2. ศึกษาความต้องการหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาโภชนาการและโภชนบำบัดในผู้ใช้บริการที่ได้รับการรักษาในหอผู้ป่วยสามัญและให้ครอบคลุมโรงพยาบาลทุกระดับทั่วประเทศ

ธีระยุทธ กิ่งนาค. (2534). ขบวนการเกิดมะเร็ง. ใน สาคร ชนมิตต์, ประไพศรี ศิริจักรวาล, และ ประภาศรี ภูวเสถียร. (บรรณาธิการ). *ก้าวไปกับโภชนาการเพื่อสุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สืออักษร.

- ประคิดณ สุจฉายา, และคณะ. (2543). รายงาน
วิจัยการวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหา
ระบบบริการสุขภาพและวิสัยทัศน์ของระบบ
สุขภาพไทย : มุมมองของพยาบาล.
- พิทยา สายหู. (2527). พฤติกรรมการกินของคนไทย
และวิธีการศึกษาวิจัย. ในรายงานประชุมเชิง
ปฏิบัติการพฤติกรรมกรรมการกินของคนไทย. วันที่
17-19 ธันวาคม 2527. ณ ธนาคารกสิกรไทย
สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร.
- มาลิน ทรัพย์เจริญ. (2538). นิสัยการบริโภคและภาวะ
โภชนาการนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
กลุ่มโรงเรียนบ้านคู อำเภอมือง จังหวัด
เชียงราย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหา-
บัณฑิต สาขาประถมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิจิตร ศรีสุพรรณ และคณะ. (2545). สถานการณ์การ
ผลิตพยาบาลในประเทศไทย. เชียงใหม่:
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- รายงานสถิติสาธารณสุข. (2544). จำนวนและอัตรา
การตายต่อประชากร 100,000 คน ของกลุ่ม
สาเหตุการตาย 10 กลุ่มแรก. [ระบบออนไลน์].
แหล่งที่มา [http://www.moph.go.th/ops/bhpp/
Ne..htm](http://www.moph.go.th/ops/bhpp/Ne..htm)
- สนใจ วิชัยดิษฐ์ และ วศิณา จันทน์ศิริ. (2537). โภชนา
การสร้างชาติ เด็กฉลาด ชาติเจริญ. เอกสาร
ประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2537
วันที่ 23-24 มิถุนายน 2537 ณ ห้องวิภาวดี
บอลรูม โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า กรุงเทพ
มหานคร.
- สุดารัตน์ เกยุราพันธ์. (2545). เจตนาธรรมของ
กระทรวงสาธารณสุขต่อร่างพระราชบัญญัติ
สุขภาพแห่งชาติ. ([http://www.hsro.or.th/
background.html](http://www.hsro.or.th/background.html)).
- แสงโสม สีนะวัฒน์, นิรมล ตามาพงษ์, และนันทจิต
บุญมงคล. (2544). สถานโรคอ้วนในประเทศไทย.
[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา [http://
www.enamai.moph.go.th/fatsheet/
nutri3-5.htm](http://www.enamai.moph.go.th/fatsheet/nutri3-5.htm).
- Aree, P., Tanphaichitr, V., Sutharangsri, W., &
Kavanagh, K. (2000). Role of dietary means
in health promotion program on lipid
status among hyperlipidemic elderly in
urban Chiang Mai. Faculty of Nursing,
Chiang Mai University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Deter-
mining sample size for research activities.
*Educational and Psychological Measure-
ment*, (30) 607-610.
- Pender, J. N. (1996). *Health promotion in
nursing practice* (3rd ed.). Connecticut:
Appleton & Lange.